

MAAELUMINISTEERIUM

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Eesti maaelu arengukava 2014–2020 meetme 9.1 “Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine” I taotlusvoorude rakendusanalüüs

*Vahur Vider
maattevõtluse büroo / peaspetsialist
Tallinn 2016*

Sisukord

1	Sissejuhatus	3
2	Tunnustuse taotlemine	4
3	Toetuse taotlemine ja määramine tegevusalade lõikes	5
4	Toetuse taotlemine ja määramine asukoha lõikes	6
5	Toetuse taotlejate ja saajate juriidiline vorm	7
6	Toetuse väljamaksmine	7
7	Meetme indikaatorid ja sihttasemete saavutamine	8
8	Kokkuvõte	9

1 Sissejuhatus

Käesolevas rakendusanalüüsis analüüsitakse Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014–2020¹ meetme 9 "Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine" tegevuse liigi 9.1 "Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine põllumajandus- ja metsandussektoris" (edaspidi *meede 9.1*) esimese taotlusvooru tulemusi. Rakendusanalüüsi koostamisel on kasutatud Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametilt (edaspidi *PRIA*) 22. juuni 2016 aasta seisuga saadud andmeid. 2016. a novembris toimus ka käesoleva meetme raames teine tootjarühmade loomise ja arendamise toetuse taotlusvoor, mille tulemusi vaadeldakse järgmises analüüsis.

Meedet rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 1305/2013 „Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005“² (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 27 alusel. Meetme täpsemad tingimused on sätestatud maaeluministri 13. novembri 2015. a. määruses nr 17 "Tootjarühma loomise ja arendamise toetus"³.

Meetme 9.1 üldeesmärgiks on põllumajandusega tegelevate ettevõtjate ja erametsaomanike konkurentsivõime tõstmine ja turujõu suurendamine läbi nende ühise majandustegevuse edendamise. Spetsiifilisteks eesmärkideks on administratiivselt ja majanduslikult jätkusuutlike tootjarühmade loomine ja arendamine, nende müügitulu ja liikmete arvu kasv, põllumajandus- ja metsandustoodete ühisturustuse osatähtsuse kasv põllumajandussektori ja metsandussektori müügitulus, ühiselt müügiks ettevalmistatud ja töödeldud põllumajandus- ja metsandustoodete osatähtsuse suurenemine tootjarühmade müügitulus ning tootjarühmadesse kuuluvate tootjate tootmise ja toodangu turunõuetele vastavaks viimine, äri- ja turundusoskuste arendamine ning uuendusprotsesside korraldamine ja lihtsustamine.

Tootjarühma loomise ja arendamise toetust rahastatakse 89% ulatuses EAFRDst ning 11% ulatuses Eesti riigi eelarvest. Meetme kogueelarve on 6 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu osa on 5,340 miljonit eurot ja Eesti riigi kaasfinantseering 0,660 miljonit eurot.

Meetmest 9.1 saab toetust taotleda Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse paragrahvi 88 alusel tootjarühmana tunnustatud tulundusühistu või mittetulundusühing. Toetust saab taotleda tootjarühma loomiseks ja arendamiseks. Taotluse rahuldamise otsuse saanud nõuetekohastele tootjarühmadele antakse äriplaani elluviimiseks toetust esitatud maksetaotluste alusel viie kalendriaasta jooksul. Makstava toetuse suurus sõltub toetuse saaja senisest müügitulust. Ühes kalendriaastas võib toetuse saaja saada maksimaalselt toetust 100 000 eurot. Maksimaalne toetuse suurus kalendriaastas on ajas kahanev.

Meetme 9.1 raames toimus 2015.aastal üks tootjarühmade tunnustamise taotlusvoor ja tootjarühmade loomise ja arendamise toetuse I taotlusvoor. Tootjarühmade tunnustamise taotlusvoor oli avatud 18. maist kuni 25. maini. Taotluse esitas 11 tootjarühma, millest tunnustuse sai 5 tootjarühma. Tootjarühma loomise ja arendamise toetuse I taotlusvoor toimus 14. detsembrist 18. detsembrini. Taotlusvooru eelarveks oli 900 000 eurot.

Rakendusanalüüsi koostamisel kasutati PRIAlt 21. juuni 2016. a seisuga saadud andmeid.

¹ <https://www.agri.ee/mak-2014-2020>

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32013R1305>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/115112016016>

2 Tunnustuse taotlemine

Enne meetme 9.1 esimest taotlusvooru oli tootjarühmadel võimalik taotleda enda tunnustamist. Tunnustuse omamine on toetuse taotlemise eelduseks. MAK 2014–2020 raames oli tootjarühmade esimene tunnustamise taotlusvoor avatud 18. maist kuni 25. maini. Kokku taotles tunnustust 11 tootjarühma, kellest sai tunnustuse 5. Tabelis 1 on toodud tunnustust taotlenud tootjarühmad tegevusalade lõikes.

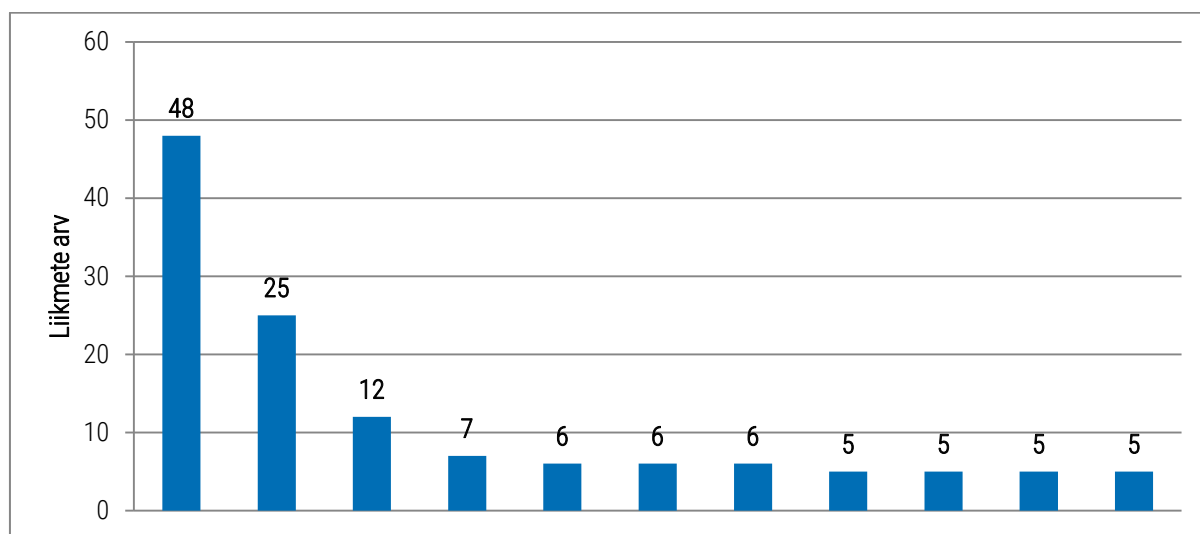
Tabel 1. Tunnustuse taotlemine ja saamine tegevusalade kaupa

Tegevusala	Tunnustust taotlenud tootjarühmade arv	Tunnustuse saanud tootjarühmade arv
Piimatootmine	3	2
Teraviljakasvatus	3	0
Aiandus	2	0
Metsandus	2	2
Loomakasvatus	1	1
Kokku	11	5

Algandmed: PRIA

Joonisel 1 on toodud tootjarühmade liikmete arv tunnustuse taotlemisel. Kokku oli tunnustust taotlenud tootjarühmadel 130 liiget. Tunnustuse saanutel oli kokku 96 liiget ehk nende liikmed moodustasid 74% tunnustust taotlenud tootjarühmade kogu liikmete arvust. Keskmiselt oli tunnustust taotlenud tootjarühmal 12 liiget. Tunnustuse saanud tootjarühmade keskmine liikmete arv oli 19 liiget. Tunnustust mittesaanud tootjarühmade liikmete keskmine arv oli 6 liiget. Eelnevast tulenevalt nähtub, et suurema liikmete arvuga tootjarühmad on üldjuhul oma äriplaani põhjalikumalt läbi mõelnud ja seetõttu on ka nende puhul tunnustuse saamise ja hiljem ka toetuse saamise tõenäosus suurem.

Joonis 1. Tootjarühmade liikmete arv tunnustuse taotlemisel

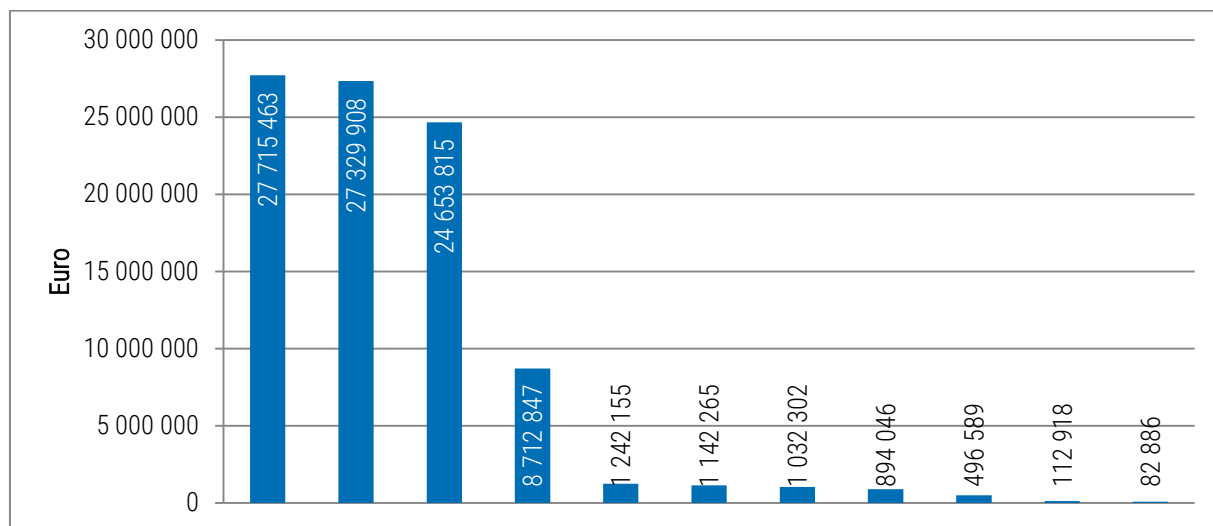

Algandmed: PRIA

Joonisel 2 on toodud tunnustust taotlenud tootjarühmad müügitulu lõikes. Kokku oli tunnustust taotlenud tootjarühmade müügitulu 93 415 193 eurot. Tunnustuse saanute müügitulu kokku oli

89 444 335 eurot ja see moodustas 96% tunnustust taotlenute müügitulust. Keskmiselt oli tunnustust taotlenud tootjarühma müügitulu 8 492 290 eurot. Tunnustuse saanud tootjarühma keskmine müügitulu oli 17 888 867 eurot. Tunnustust mittesaanud tootjarühmade keskmine müügitulu oli 661 810 eurot.

Joonis 2. Tunnustust taotlenud tootjarühmade müügitulu

Algandmed: PRIA

Esimeses tunnustuse taotlemise voorus moodustas tootjarühmade müügitulust nende liikmete toodangu müügist saadud müügitulu keskmiselt 80%.

3 Toetuse taotlemine ja määramine tegevusalade lõikes

Meetme 9.1 esimeses taotlusvoorus taotlesid toetust kõik viis 2015. a tunnustuse saanud tootjarühma. Kuna tegemist oli esimese MAK 2014–2020 tootjarühmade loomise ja arendamise toetuse taotlemise vooruga, siis kõik toetuse taotlejad olid esmataotlejad. Esimese taotlusvooru eelarve oli 900 000 eurot, mis moodustas 15% kogu meetme eelarvest (6 miljonit eurot).

Kõik esimeses taotlusvoorus esitatud 5 taotlust ka rahuldati. Toetust taotleti ja määrati summas 481 449 eurot. Keskmine taotletud ja määratud toetuse summa oli 96 290 eurot. Vaid loomakasvatuse tegevusalal taotleti toetust maksimaalsest võimalikust vähem. Taotlusvooru eelarve kasutati ära 53% ulatuses. Kasutamata vahendeid kasutatakse sama meetme järgmistes taotlusvoorudes.

Tabel 2. Toetuse taotlemine ja määramine tegevusalade kaupa

Tegevusala	Eelarve, I voor (€)	Taotlejate arv	Toetuse saajate arv	Määratud toetus (€)
Metsandus	135 000	2	2	200 000
Piimatootmine	135 000	2	2	200 000
Loomakasvatus	180 000	1	1	81 449
Teraviljakasvatus	225 000	0	0	0
Muu põllumajandus	225 000	0	0	0
Kokku	900 000	5	5	481 449

Algandmed: PRIA

Kuna selle toetuse puhul oli lubatud vahendite ümberjaotamine tegevusalade vahel juhul, kui mõnes tegevusalas ei kasuta kõiki vahendeid ära (s.o kui taotlusi on vähem kui eelarves vahendeid), siis tõstetigi vahendeid juurde metsanduse ja piimatootmise tegevusaladele, kus taotleti toetust enam kui eelarves oli esialgselt vahendeid ette nähtud.

4 Toetuse taotlemine ja määramine asukoha lõikes

Kõik viis toetuse taotlejat ja saajat märkisid tegevuse elluviimise asukohaks erineva maakonna. Tegevuste elluviimise asukohta iseloomustab järgnev joonis 3. Kollasega on tähistatud maakonnad, kus kavandati tegevusi ellu viia.

Joonis 3. Toetuse taotlejate ja saajate tegevuste elluviimise asukoht

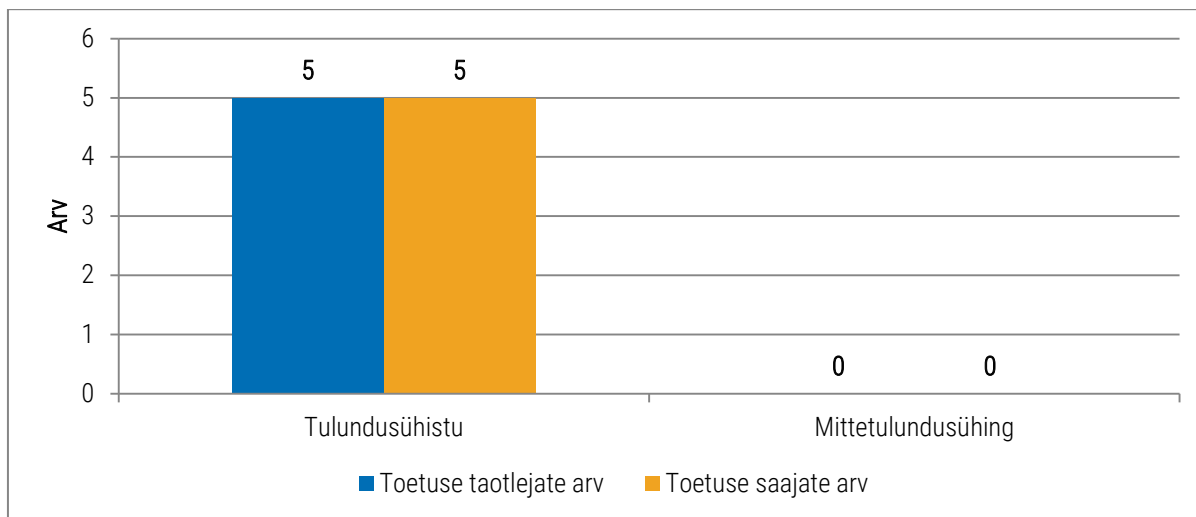
Algandmed: PRIA

Siinkohal tuleb märkida, et toetuse abil tehtavate tegevuste mõju ei piirne tõenäoliselt ainult taotleja asukohaga, vaid omab tõenäoliselt laialdasemat mõju, kuna tootjarühmade ja nende liikmete tegelik tegevusraadius on lai.

5 Toetuse taotlejate ja saajate juriidiline vorm

Meetmest 9.1 võivad toetust taotleda mittetulundusühingu või tulundusühistu vormis tegutsevad ettevõtjad. Kõik meetme 9.1 esimeses voorus toetust taotlenud viis tootjarühma tegutsesid tulundusühistu vormis (vt joonis 4).

Joonis 4. Toetuse taotlejate ja saajate juriidiline vorm

Algandmed: PRIA

6 Toetuse väljamaksmine

21.06.2016. a seisuga oli välja makstud kõigile viiele toetuse saajale kõik määratud 481 449 eurot. Kõigi viie toetuse saaja jaoks oli tegemist esmase maksetaotlusega, mis tähendab, et neil on võimalik esitada maksetaotlus ka järgneval neljal kalendriaastal.

Tabel 3. Toetuse maksmine tegevusalade kaupa

Tegevusala	Väljamakse saanute arv	Väljamakstud toetus (€)	Väljamakse saanute osakaal (%)	Väljamakstud toetuse osakaal määratud toetusest (%)
Metsandus	2	200 000	100%	100%
Piimatootmine	2	200 000	100%	100%
Loomakasvatus	1	81 449	100%	100%
Teraviljakasvatus	0	0		
Muu põllumajandus	0	0		
Kokku	5	481 449	100%	100%

Algandmed: PRIA

7 Meetme indikaatorid ja sihttasemete saavutamine

Meede 9.1 panustab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 1305/2013 artikkel 5 alusel sihtvaldkonda 3A: toormetootjate konkurentsivõime parandamine nende parema integreerimise abil põllumajanduslike toiduainete tarneahelasse kvaliteedikavade kaudu, mis annavad põllumajandustoodetele lisaväärtuse, kohalike turgude edendamise ja lühikeste tarneahelate ning tootjarühmade ja -organisatsioonide ning tootmisharudevaheliste organisatsioonide kaudu.

Tulenevalt sellest, millise sihtvaldkonna alt on meede programmeeritud, on Euroopa Komisjon kehtestanud kohustuslikud indikaatorid liikmesriikidele, mille kohta tuleb seire käigus andmeid koguda ja Euroopa Komisjonile esitada. Meetme 9.1 raames on kolm kohustuslikult kogutavat väljundindikaatorit:

1. 0.1.- „Avaliku sektori kogukulud“;
2. 0.3.- „Toetust saanud tegevuste arv“;
3. 0.9.- „Toetatavates tootjarühmades osalevate põllumajanduslike majapidamiste arv“.

Tabel 4. Kohustuslikud väljundindikaatorid

	0.1. Riiklikud kulutused kokku – rahuldatud taotluste alusel	0.1. Väljamakstud avaliku sektor kulutused kokku	0.3. Toetuse saajate arv	0.9. Toetatavates tootjarühmades osalevate põllumajanduslike majapidamiste arv
Eesmärk	6 000 000	6 000 000	12	150
Saavutatud	481 449	481 449	5	79
Täitmise osakaal (%)	8%	8%	42%	53%

Algandmed: PRIA, Maaeluministeerium

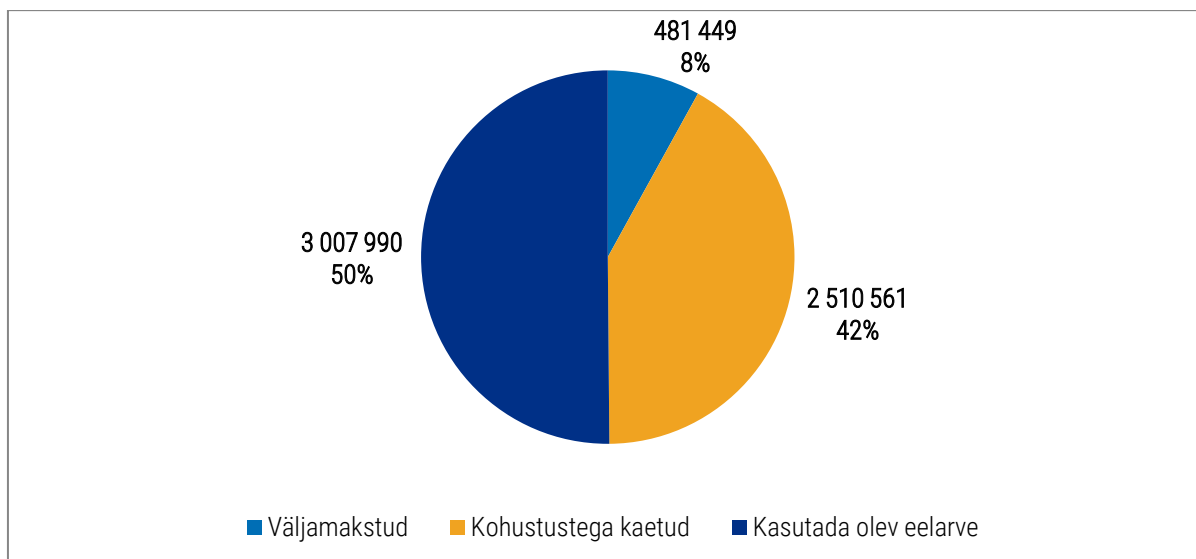
Indikaatori 0.9 näitaja sisaldab vaid põllumajanduslikes tootjarühmades olevate liikmete arvu. Metsanduslikes tootjarühmades oli kokku 17 liiget. Kokku oli toetust saanud tootjarühmades seega 96 liiget. Metsanduslike tootjarühmade liikmed on metsaühistud, kelle liikmeteks on omakorda erametsaomanikud. Metsanduslike tootjarühmade liikmeks on üle tuhande erametsaomaniku.

8 Kokkuvõte

Meetme 9.1 „Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine põllumajandus- ja metsandussektoris“ raames on toimunud üks taotlusvooru, mille raames taotleti, määrati ja on välja makstud toetust 481 449 euro ulatuses. Kokku esitati ja rahuldati viis taotlust. Joonisel 5 on toodud meetme rakendamise seis 21.06.2016 seisuga. Joonisel toodud jaotis "kohustustega kaetud" iseloomustab toetuse saajate poolt maksimaalset võimalikku taotletavat toetussummat järgnevatel kalendriaastatel ja Maaelu arengukava 2007–2013 meetme 1.9 "Tootjarühma loomise ja arendamise toetus" aastatel 2015–2017 makstud või maksimaalset võimalikku taotletavat toetussummat. Maaelu arengukava 2007–2013 meetme 1.9 "Tootjarühma loomise ja arendamise toetus" raames aastatel 2015–2017 tehtud väljamaksed tehakse meetme 9.1 vahenditest (maksimaalselt 673 061 €).

Joonis 5. Vahendite kasutamise seis peale esimest taotlusvooru

Algandmed: PRIA

Toetuse saajate keskmine määratud toetuse summa I taotlusvoorus oli 96 287 eurot. Kõik esimese taotlusvooru toetuse saajad tegutsesid tulundusühistu vormis. Toetuse saajatest tegutses kaks metsanduse valdkonnas ja kolm põllumajanduse valdkonnas.